

Et fredningsnævn i Dragør

Af Poul Dich

I Foreningen "Dragør Museum"s Love er angivet, at Foreningen foruden at varetage Museets Interesser ogsaa anser det for sin Opgave "at virke for andre beslægtede kulturelle Opgaver, saasom Fredning og Beskyttelse af udendørs historiske Værdier: gamle Bygninger etc."

I det følgende skal gives en nærmere Redegørelse for denne Opgave, dens Berettigelse og Maaden hvorpaa den kan løses.

For at imødegaa enhver berettiget Skepsis overfor Bevarelsen af gamle Huse har man i Fremstillingen lagt særlig Vægt paa at drage det frem af Byens Byggeskik og Byplan, som ikke blot har æstetisk eller historisk Værdi, men som er værd at bevare, fordi det betyder sunde og gode Boliger for Nutidsmennesker, grupperede paa en byplanmæssigt set rationel Maade.

Dragørs gamle Kærne, de gamle Kvarterer i Byens Centrum, er saa karakteristiske, maleriske og idylliske, at en Fredning af denne Bydel som Helhed bør finde Sted.

Man finder her en aarhundredegammel Byplan, som i Principet svarer til moderne Ideer.

Det drejer sig om lav Bebyggelse med Enfamiliehuse i Rækkehusformation som i Kolonner strækker sig fra Øst mod Vest med smaa fredelige, solrige Havegaarde mod Syd.

Færdselsaarerne ligger bag Husene mod Nord, med diagonale Forbindelsesaarer i Retningen Nord-Syd.

Omend man i moderne lav Bebyggelse foretrækker at lægge Rækkehuskolonnerne i Retningen Nord-Syd, for at faa Sollyset ligeligt fordelt paa Værelserne, maa man dog erkende, at Dragørs Byplan er meget tiltalende, idet den frembyder det rette Forhold imellem den ønskværdige lave Bebyggelse og de beplantede eller ubebyggede Arealer, (Gaarde, Gader, Haver, Torve). Her er uhindret Adgang for Lys og Luft til Menneskenes Boliger.

De uregelmæssigt forløbende Gader, Gyder, Slipper og Stræder, de smaa maleriske Torve, giver en Afveksling og Lunefuldhed i Bebyggelsen, som virker nok saa indtagende som den moderne Rækkehusbebyggelses skematiske, monotone Regelmæssighed.

Helheden i Byplanen er saaledes værd at bevare.

Selve Bebyggelsen bestaar af Smaahuse, stammende fra det syttende, attende og første Halvdel af det nittende Aarhundrede, hvis enkle men redelige Arkitektur, stilfærdigt vidner om hine Tidens gode traditionsbundne Haandværk.

Arkitekt *Harald Nielsen* har i et af "Bedre Byggeskik"s Aarsskrifter beskæftiget sig med Eenfamiliehuset og heri fremhævet Dragørs Smaahuse.

Værelsernes Gruppering i disse er oftest som følger:

- 1) I Stueetagen mod Syd: Indgang med Forstue og Trappe til Loftet og Opholdsstue. Mod Nord : Soveværelse og Køkken.
- 2) Loftsetagen; Soveværelse med Kvist mod Syd.

Som man vil se er det ikke særligt komplicerede Boliger. Mange vil maaske kalde dem primitive. Paa den anden Side præges moderne Eenfamiliehuse (Rækkehuse) ofte af den samme Enkelhed.

Nu om stunder ønsker man ikke overflødige Stadsstuer, men brugelige Rum for Hverdagens Virke, for Hvile og Rekreation. Med en mere effektiv Udnyttelse af Tagetagerne vil de fleste af Dragørs Smaahuse kunne gøre Fyldest overfor de stigende Krav om forøget Plads (specielt Soveværelser).

Med en Udvidelse af Vand-, Lys- og Varmeinstallationer til Tagetagen, vil dennes Brugbarhed og

Bekvemmelighed tilfredsstillende moderne Mennesker, og den gamle Bydels Modernisering „indenfor Murene" vil kunne finde Sted, uden at der øves Vold mod Byplanen eller Bebyggelsens arkitektoniske Karakter.

Sammenspillet imellem de enkelte Faktorer: De smaa straatækte Bindingsværkshuse, de tegldækkede Murstenshuse med Gavle, Kvistgavle og Udkigstaarne, som bryder Tagformationerne paa en dekorativ Maade - og Byplanens maleriske Lunefuldhed, giver Dragør en særegen Kolorit. Her har man under een Hat Fortidsminder og en Bebyggelse, som tilfredsstillende Nutidsmennesker.

Det man derfor maa ønske, er at bevare den gamle Bydels Helhedspræg.

Hvad Helheden angaar bør der skabes en fast Byplan for Dragørs fremtidige Byggeri, idet man bør afmærke, hvad der særligt fortjener at bevares. Som fremhævet af Dr. phil. *Lorentzen*, Arkitekt *Egil Fischer* og Undertegnede, bør der endvidere, hvad de enkelte Huse angaar, tages skønsomt Hensyn til den herskende Stil ved Ombygninger, Tilbygninger og Nybygninger. Der bør bygges i Stil med Helheden.

De enkelte Huse værnes herigennem mod de desværre hyppigt forekommende Skamferinger gennem stilløst Byggeri. Mange Huse er i Tidernes Løb blevet vansirede ved Bygherrens Mangel paa Forstaaelse af den Byggetradition der betingede de enkelte Bygningers Stil og Skønhed, og flere Gadebilleders smukke Helhedsvirkning er blevet ødelagte ved Opførelse af nogle Huse, hvis Udseende er saa miserabelt, at de kun er værdige til Nedrivning.

I en Del Tilfælde er der dog bygget med Smag og Forstaaelse af Opgavens Art, for Eksempel Skibsfører Jacob Schmidts Hus, Rønne Allé, Enkefru Steffensens Hus, Strandlinien og Professor Feilbergs Hus, med flere.

Disse heldige Tilfælde berettiger dog ingen Forventning om, at der i Fremtiden vil blive taget Hensyn til de bestaaende Forhold. Derfor burde der ved alt Byggeri i den gamle Bydel, foruden Bygnings- og Sundhedskommissionens Godkendelse, foreligge Godkendelse fra et Nævn, der skulde beskæftige sig med den æstetiske Side af Sagen, og paa dette Omraade yde sin Censur.

Et saadant Fredningsnævn findes andetsteds, men synes ikke mindst paakrævet i Dragør. Bortset fra den rent objektive Værdi af et saadant Fredningsarbejde, maa det fremhæves, at en stor Del af Dragørs Attraktion er knyttet til Dragørs gamle Byggeskik, og da Dragør i høj Grad er henvist til at eksistere ved Hjælp af den Tiltrækning Byen udøver paa Landliggere og Turister, ligger der i denne Fredningsopgave et økonomisk Problem.

Dette vil atter sige, at Byens Styrelse bør tage Stilling til Spørgsmaalet: Oprettelsen af et Fredningsnævn i Dragør.

Det drejer sig om Realiteter, ikke blot om æstetisk Drømmeri. Erkendelsen heraf bør resultere i aktiv Indstilling overfor Problemet, det vil sige Lovgivning.

Da der ikke i den bestaaende Lovgivning - Fredningsloven - findes Hjemmel for Fredning af en hel Bydel, bør Byens Borgere og dens Repræsentation tage Initiativet.

En kommunal Vedtægt vedrørende Byggeriet i den gamle Bydel af Dragør, som fastslaar at ethvert Byggeprojekt, foruden Bygningskommissionens og Sundhedskommissionens Godkendelse, ogsaa skal have Fredningsnævnets Godkendelse, vilde formentlig løse Problemet paa tilfredsstillende Maade.

Ethvert Byggeprojekt som ikke godkendes ved Fredningsnævnets Censur, skal da ved Kommunens Foranstaltning underkastes en nærmere Prøvelse.

En saadan Prøvelse kunde passende ske i Samarbejde med "Bedre Byggeskik", hvis Virksomhed blandt andet er indstillet paa Opgaver af denne Art.

Udgifterne hertil er minimale, idet "Bedre Byggeskik" yder Censur af denne Art praktisk talt vederlagsfrit og yder Tegnehjælp blot mod Refusion af direkte Udgifter til Tegnerens Timeløn, Reproduktion af Tegningen og Porto.